

POVIJEST TENISA U HRVATSKOJ

Pripremio: Bojan Ružić

POČECI ORGANIZIRANOG IGRANJA

Tenis se u Hrvatskoj igrao već u prošlom stoljeću, pa se uz streljaštvo, mačevanje, skizanje i nogomet svrstava u naše najstarije športove. Na prve tragove tenisa u nas nailazimo oko 1878. godine. Pouzdano se tako zna da su tada već sedamdesetih godina prošlog stoljeća postojala travnata teniska igrališta u Zagrebu, Samoboru i još nekim mjestima. U Zagrebu se u to vrijeme tenis igrao i na nekoliko privatnih terena – igralištu zagrebačkih srednjih škola zvanom «elipsa» iza zgrade muzeja Mimara, u vinogradu u Zelengaju, na tratini kod dr. Franje Bučara na Josipovcu, te kod Jelačićevih na Sofijinom putu. Časnici su pak potkraj prošlog stoljeća igrali tenis na terenima kraj kasarni u Osijeku, Karlovcu, Gospiću, Zadru, Splitu, Ogulinu i Zagrebu. Najstariji i najpouzdaniji podaci o igranju tenisa u našoj zemlji potječu međutim iz 1881. godine i vezani su za Županju i dolazak nekolicine engleskih poslovnih ljudi u te krajeve, koji su slobodno vrijeme provodili igrajući nogomet i tenis.

No, počeci organiziranog bavljenja tenisom u Hrvatskoj vezani su za dva stara i istaknuta športska društva, ZKD i HAŠK, te za ime svestranog športaša i najagilnijeg i najuspješnijeg športskog djelatnika u prva tri desetljeća ovog stoljeća – HINKA WURTHA. Sve dok nije sa svojim prijateljima i istomišljenicima 1903. godine osnovao HAŠK, Wurth je u ZKD-u djelovao kao skлизаč, skijaš i tenisač. Prvo tenisko igralište po pravilnim dimenzijama u Zagrebu sagrađeno je po makadam sustavu, prema uputama iz jednog njemačkog priručnika, i nalazilo se na prijašnjem sklizalištu u Zapadnom perivoju. Za taj događaj vezan je i osnutak prve teniske sekcije u ZKD-u, koja se ujedno smatra i prvom organiziranom sekcijom teniskog športa u Hrvatskoj.

Puni zamah teniskog športa u Hrvatskoj ostvaren je tek osnivanjem teniske sekcije u HAŠK-u 1905. godine, kojoj je prvi predsjednik tog društva Hinko Wurth posvetio posebnu pažnju. Inače, igrali su članovi HAŠK-a i dalje kao i ZKD-a na igralištu realne gimnazije iza muzeja Mimara koje je u to doba bilo jedino u Zagrebu uz nekoliko privatnih terena. Veliki događaj za zagrebački i hrvatski tenis bio je 1906. godine kada je u Mihanovićevoj ulici sagrađeno osam novih igrališta, od kojih su jedno, sve do 1912. godine kada su u Maksimiru dobili svoje vlastito igralište, koristili HAŠK-ovi tenisači i tenisačice. Tereni ZKD-a i HAŠK-a bili su izvedeni po svim pravilima, poput onih u Austriji i Mađarskoj te u većini razvijenih europskih zemalja, što je znatno doprinijelo bržem razvitku teniskog športa u nas. Na svojim igralištima u Mihanovićevoj ulici ZKD je 1909. godine priredio svoj prvi turnir ujedno i prvi turnir uopće odigran u Zagrebu.

desno: Hinko Wurth

PRVI TENISKI KLUBOVI

Uz najstarije naše klubove, ZKD i HAŠK, početkom stoljeća teniski klubovi niču i u drugim hrvatskim gradovima – Osijeku, Karlovcu, Vinkovcima, Virovitici, Splitu, Zlataru, Varaždinu, Koprivnici i Čakovcu. U Zagrebu pak osim HAŠK-a i ZKD-a od 1919. godine djeluje i teniska sekcija u okviru HAŠK Concordie. Karlovački «Lawn-Tennis klub» osnovan je 1911. godine, a 1919. godine i Osijek dobiva svoj teniski klub. Splitsani su teniski klub dobili 1921. godine, a prvi predsjednik toga kluba bio je poznati hrvatski književnik Milan Begović.

Teniska sekcija pri „Čakovečkom športskom klubu“

Godine 1912. Hinko Wurth okupio je više oduševljenih poklonika teniskog športa i uključio u rad Prvog hrvatskog teniskog foruma u sklopu HRVATSKOG ŠPORTSKOG SAVEZA. Tenis bio najrazvijeniji i najjači u Hrvatskoj pa je 27. kolovoza 1922. godine u Zagrebu osnovan Jugoslavenski teniski savez u kojem su isključivo bili hrvati. Odmah nakon osnivanja saveza korigiran je prijevod pravila igre, a Savez je prijavljen u Međunarodnu tenisku federaciju, čiju je tradiciju i dugogodišnje članstvo prilikom raspada Jugoslavije 1991. godine naslijedila Hrvatska, baš zahvaljujući činjenici da je Savez osnovan u Zagrebu, te da su hrvatski funkcionari, igrači i igračice dali najveći doprinos svim uspjesima postignutim pod imenom bivše države.

Za povijest hrvatskog tenisa vrlo je značajna 1926. godina, kada je Savez prijavio reprezentaciju za sudjelovanje u najpopularnijem momčadskom natjecanju tenisača Davis cupu. Prva utakmica odigrana je već 1927. godine na terenu HAŠK-a u Zagrebu protiv Indije.

NAKON II SVJETSKOG RATA I NOVOJ HRVATSKOJ

Iako je sva teniska kvaliteta kako igrača tako i funkcionara bila koncentrirana u Zagrebu, nakon Drugog svjetskog rata Savez je 1948. godine preseljen u Beograd.

Svoju aktivnost teniski djelatnici u Hrvatskoj nastavili su u okviru tek osnovanog Teniskog saveza Hrvatske. Za rad saveza u to vrijeme zaslužni su Zvonko Fink, Viktor Gril, Predrag Brixy, Pejo Lukinić, dr. Stjepan Tončić i dr.

Da bi se obnovili međunarodni turniri u Hrvatskoj, Opatija je izabrana za održavanje Međunarodnog prvenstva Hrvatske. Pokrenuta je inicijativa za izdavanje teniske revije.

Nakon demokratskih promjena, 1990. ponovo se vraća naziv HRVATSKI TENISKI SAVEZ. Godine 1992. Savez se prijavljuje na natjecanje u Davis cupu i stječe pravo na nasljedstvo u ITF-u i ETA. Počinju se održavati državna prvenstva.

USPJESI U DAVIS CUP-U

Prvi susret u Davis cupu odigran je 1927. godine u Zagrebu protiv Indije na terenima HAŠK-a. Predsjednik Saveza i osnivač HAŠK-a Hinko Wurth bio je ujedno i prvi savezni kapetan, a u reprezentaciju je pozvao Nikolu Antolkovića, te Vojvođane Dunderskog i Balaša.

Godinu dana kasnije, na drugoj utakmici protiv Finske, za reprezentaciju nastupa vrlo daroviti igrač HAŠK-a Franjo Schaffer koji je i izborio prvu pobjedu uopće. Reprezentacija pak je prvu pobjedu ostvarila 1930. godine u susretu protiv Švedske u Beogradu za koju su tada nastupili Franjo Schaffer i Krešimir Friedrich.

U trećem desetljeću prošlog stoljeća stvara se jaka momčad čija snaga dolazi do izražaja 1936. godine, u Prizu kada su Franjo Punčec, Josip Palada, Franjo Kukuljević i Dragutin Mitić zadivili teniski svijet sjajnom pobjedom u Roland Garrosu nad slavnim francuskim mušketirima Borotrom, Boussusom i Destremeauom. Od tada i hrvatski tenis dobiva svoje mušketire koji nižu pobjede i postaju popularni u svijetu. Prije drugog svjetskog rata čak su tri puta igrali u finalu europske zone Davis cupa: 1936, 1938. te 1939. godine kada su pobijedili, svladavši na legendarnoj Šalati u Zagrebu reprezentaciju Njemačke. Bila je to velika, najveća pobjeda hrvatskog športa do tada, koju su ostvarili Franjo Punčec i Dragutin Mitić.

desno: Franjo Punčec i Josip Palada

Uoči Drugog svjetskog rata Hrvati su uz Australce i Amerikance bez konkurencije najbolji u Davis cupu. Rat je, međutim, prekinuo njihov daljnji uspon u trenutku kada su imali sve izgleda za još bolje rezultate.

Nakon rata, već u prvom Davis cup susretu, 1946. godine, hrvatski teniski mušketiri ponovno su pokazali svoju snagu. Susret protiv Čeha u Pragu dobili su zahvaljujući pobjedama Mitića i Punčeca, te para Mitić i Palada. U polufinalnom dvoboju protiv Francuza u Parizu na centralnom terenu Roland Garrosa povelili su Francuzi pobjedama Petraua protiv Mitića i Bernarda protiv Punčeca. Drugog dana došlo je do obrata jer su Punčec i Mitić pobijedili francuski par, a trećeg dana Mitić je pobjedom u pet setova nad Bernardom izjednačio stanje dvoboja na 2:2. Konačnu pobjedu donio je Punčec pobjedom protiv Yvona Petre, također u pet setova. Tom pobjedom hrvatski su tenisači još jednom ušli u finale europske zone Davis cupa.

Odlazak Punčeca u Južnu Afriku 1947. godine bio je nenadoknativ gubitak za reprezentaciju i hrvatski tenis. Prvi hrvatski igrač postaje Dragutin Mitić, drugi je Josip Palada a treći Josip Šarić. 1952. godine za reprezentaciju u Helsinkiju uspješno debitira Vladimir Petrović. Odlaskom Mitića, Branovića i Petrovića u emigraciju nastaje velika praznina u hrvatskom tenisu, koja postaje još veća nakon što se 1956. godine povukao Josip Palada. Od 1955. godine pa sve do 1962. Davis cup reprezentacija ne uspijeva proći prvo kolo.

Godine 1959. u Davis cup meču protiv Danske na Šalati debitira Zagrepčanin Boro Jovanović, a 1961. uz njega se u reprezentaciji pojavljuje Vladimir Prešecki te Spličanin Nikola Pilić, i tako započinje novo razdoblje sudjelovanja Hrvata u najpopularnijem momčadskom natjecanju tenisača. Dvojcu Jovanović – Pilić pridružuje se 1967. godine osam godina mlađi Željko Franulović koji nakon debija u Zagrebu protiv Brazila postaje standardni član reprezentacije. Nažalost sa reprezentacijom nisu postigli ni približno tako dobre rezultate kakve su postizali nastupajući individualno na velikim turnirima.

Treću generaciju poslijeratnih hrvatskih Davis cup reprezentativaca činili su Marko Ostoja, Branko Horvat, Bruno Orešar i Goran Prpić. Od njih je najviše pokazao i postigao Goran Prpić, kojeg su samo ozljede spriječile da u svjetskom tenisu postigne još više. Najveći od najvećih hrvatskih tenisača, Goran Ivanišević, debitirao je 1988. sa 17 godina u polufinalu Davis cupa protiv Njemačke u Dortmundu.

Od 1993. godine nakon što im je dodijeljeno pravo nasljedstva zaista bogate tradicije, hrvatski tenisači nastupaju u Davis cupu pod imenom svoje države. Sve do 2001. godine nastupaju uglavnom u Euro-afričkoj zoni, da bi od te godine bili stalni član Svjetske skupine.

Pobjednici Davis Cupa 2005: Ivo Karlović, Goran Ivanišević, izbornik Nikola Pilić, Mario Ančić, Ivan Ljubičić

Ivan Ljubičić i Mario Ančić, predvodnici naše pete generacije, 2005. godine doživjeli su ono o čemu su njihovi prethodnici mogli samo sanjati. Ušli su u finale Svjetske skupine Davis cupa i u dramatičnom finalu odigranom u Bratislavi pobijedili Slovake 3:2. Hrvatska je 4. prosinca postala 12. država koja je u stoljetnoj povijesti Davis cupa osvojila čuvenu «salataru». U tom fenomenalnom pohodu na najveći momčadski teniski trofej naši su «mušketiri» pregazili Amerikance u Carsonu, Rumunje i Ruse u Splitu, i konačno, Slovake u Bratislavi.

HRVATSKI ŽENSKI TENIS

Najuspješnija među prvim našim igračicama bila je Mira Antolković-Wurth koja je više od 15 godina dominirala u našem ženskom tenisu. Rekorderka i dosad na državnim prvenstvima najuspješnija naša igračica svakako je Marica Crnadak, deseterostruka pojedinačna prvakinja države, koja je dominirala u razdoblju od 1946. do 1956. godine.

U odnosu na muški, naš ženski tenis bio je tijekom niza godina prilično zapostavljen. Tek dolaskom Lee Habunek na dužnost izbornice ženske reprezentacije 1968. godine stanje se očito popravilo. Počinje razdoblje organiziranog i sustavnog rada. Dobar rad s našim tenisačicama davao je iz godine u godinu sve bolje rezultate, pa se u Zagrebu pojavljuju dvije odlične igračice – Renata Šašak i Sabrina Goleš. Obje su imale lijepih uspjeha i u međunarodnim nastupima.

HRVATI NA GRAND SLAM TURNIRIMA

Za svakog tenisača i tenisačicu nastup na Grand Slam turnirima, najvećim i najcjenjenijim teniskim turnirima na svijetu veliko je zadovoljstvo i čast.

Seriju uspješnih nastupa Hrvata na Grand Slam turnirima otvorio je Franjo Punčec koji je dva puta, 1938. i 1939. bio polufinalist Wimbledonu, a oba puta izgubio od kasnijih pobjednika Amerikanaca Donalda Budgea odnosno Roberta Riggsa. Naš najbolji prijeratni tenisač, Franjo Punčec je 1938. godine bio i polufinalist Roland Garrosa.

Tek je Nikola Pilić 1967. uspio ponovo doći do polufinala Wimbledonu, gdje je poražen također od kasnijeg pobjednika Australca Johna Davida Newcombea. Iste je godine Pilić bio i polufinalist Roland Garrosa gdje ga je zaustavio Australac Tony Roche. Šest godina poslije Pilić je u Roland Garrosu igrao u finalu, ali je izgubio od Rumunja Illia Nastasea.

Željko Franulović bio je također finalist Roland Garrosa, i to 1970., kada je izgubio od Čeha Jana Kodeša, koji ga je na istom turniru godinu dana kasnije pobijedio u polufinalu.

Naš najveći tenisač svih vremena Spličanin Goran Ivanišević tri puta igrao je u finalu Wimbledonu (poražen od Agassija i dva puta od Samprasa), dva puta u polufinalu, da bi konačno, 2001. godine osvojio turnir kao igrač s pozivnicom. U dramatičnom finalu protiv Patricka Raftera slavio je rezultatom 6:3, 3:6, 6:3, 2:6, 9:7 i tako postao pobjednik s najnižim rankingom u povijesti turnira. Igrao je i u polufinalu US Opena, 1996. godine.

Mario Ančić, jedan od četiri šampiona s Firula, odakle su ponikli i Ivanišević, Pilić i Franulović polufinalist je Wimbledonu 2004. godine.

Iva Majoli, pobjednica Roland Garrosa, 1997.

Najveća hrvatska tenisačica svih vremena, Iva Majoli, pobjednica je Roland Garrosa 1997. godine pobjeđivši u finalnom susretu Švicarsku Martinu Hingis 6:4, 6:2, do tog turnira neporaženu u tekućoj godini.

Mirjana Lučić ostvarila je najbolji rezultat karijere plasmanom u polufinale Wimbledonu 1999. godine gdje je poražena od Steffi Graf.

MEDALJE SA OLIMPIJSKIH IGARA

1988. godine tenis ponovo postaje stalna Olimpijska disciplina.

Na Olimpijskim igrama u Barceloni 1992. godine Goran Ivanišević osvaja brončanu medalju, a zajedno s Goranom Prpićem u parovima također broncu.

Isti rezultat ponovili su Mario Ančić i Ivan Ljubičić dvanaest godina kasnije, na Olimpijskim igrama u Ateni 2004. godine kada su također u parovima osvojili brončanu medalju.